

Bruksela, dnia 5.2.2020 r.
COM(2020) 57 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Usprawnienie procesu akcesyjnego – wiarygodna perspektywa członkostwa w UE dla
państw regionu Bałkanów Zachodnich**

Usprawnienie procesu akcesyjnego – wiarygodna perspektywa członkostwa w UE dla państw regionu Bałkanów Zachodnich

I) Wprowadzenie

Od 2000 r. i 2003 r., kiedy to odbyły się posiedzenia w Feirze i Salonikach, Unia Europejska i jej państwa członkowskie konsekwentnie wyrażały swoje **jednoznaczne poparcie dla europejskiej perspektywy Bałkanów Zachodnich**. W swoich konkluzjach przyjętych na posiedzeniu Rady do Spraw Ogólnych w czerwcu 2019 r. Rada ponownie potwierdziła „swoje **zaangażowanie na rzecz rozszerzenia**, które pozostaje jedną z głównych polityk Unii Europejskiej, zgodnie z odnowionym konsensusem w sprawie rozszerzenia zatwierdzonym przez Radę Europejską w dniach 14–15 grudnia 2006 r. i z przyjętymi później konkluzjami Rady.” Na szczycie Rady w listopadzie 2019 r. panowało powszechne przekonanie, że należy przeanalizować skuteczność procesu negocjacji akcesyjnych.

Zdecydowanie wyrażana, oparta na osiągnięciach perspektywa pełnego członkostwa państw Bałkanów Zachodnich w UE jest zgodna z interesem samej Unii pod względem politycznym, gospodarczym i związanym z bezpieczeństwem. W czasach, kiedy globalne wyzwania i podziały się nasilają, jest to – bardziej niż kiedykolwiek – **inwestycja geostrategiczna**, która zaowocuje stabilną, silną i zjednoczoną Europą. Wiarygodna perspektywa przystąpienia do UE jest główną zachętą i siłą napędową transformacji w regionie, a tym samym zwiększa nasze wspólne bezpieczeństwo i dobrobyt. Jest to kluczowe narzędzie promowania demokracji, praworządności i poszanowania praw podstawowych, które to zasady są również głównymi motorami integracji gospodarczej i fundamentem pojednania i stabilności w regionie. Utrzymanie i wzmocnienie tej polityki jest zatem konieczne dla zapewnienia UE niezbędnej **wiarygodności, sukcesu oraz wpływów w regionie i poza nim**, zwłaszcza w czasach wzmożonej konkurencji geopolitycznej.

Oczywiste jest jednak również, że **konieczne jest zwiększenie skuteczności procesu akcesyjnego jako całości i jego wdrażania**. Strategiczny kierunek polityki pozostaje aktualny, nawet bardziej niż kiedykolwiek, jednak musi ona znaleźć lepsze osadzenie w terenie.

Pomimo kolejnych reform, takich jak nowe podejście do praworządności, skupienie się na kwestiach podstawowych i postępy osiągnięte dzięki strategii Komisji dotyczącej Bałkanów Zachodnich z 2018 r.¹, proces akcesyjny musi być lepiej przygotowany do pokonywania **strukturalnych niedociągnięć** w krajach tego regionu, w szczególności w obszarze kwestii podstawowych.

Ogromne znaczenie ma **pogłębianie wzajemnego zaufania wszystkich zainteresowanych stron** oraz usprawnienie **procesu akcesyjnego i zwiększenie jego skuteczności**. Musi on stać się **bardziej przewidywalny, wiarygodniejszy**, a także – w oparciu o obiektywne kryteria, rygorystyczne uwarunkowania pozytywne i negatywne oraz odwracalność – **bardziej dynamiczny i objęty silniejszym sterowaniem politycznym**.

W niniejszym komunikacie przedstawiono konkretne propozycje Komisji dotyczące wzmocnienia całego procesu akcesyjnego. Ich ogólnym celem jest zwiększenie wiarygodności i zaufania po obu stronach oraz uzyskanie lepszych rezultatów w terenie. Proponowane zmiany mogą zostać ujęte w istniejących ramach negocjacyjnych, co zapewni równe warunki działania w regionie. Oznacza to, że ramy negocjacyjne dla Serbii i Czarnogóry nie zostaną zmienione, ale proponowane zmiany mogłyby – za zgodą tych dwóch państw – zostać ujęte w obowiązujących już ramach.

Głównym celem współpracy Unii Europejskiej z krajami Bałkanów Zachodnich jest przygotowanie ich do spełnienia wszystkich wymogów członkostwa. Chodzi tu o wspieranie **podstawowych reform: demokratycznych, w dziedzinie praworządności i gospodarczych** oraz dostosowanie do

¹ Wiarygodna perspektywa rozszerzenia dla Bałkanów Zachodnich oraz zwiększone zaangażowanie UE w tym regionie, COM(2018) 65 final

podstawowych wartości europejskich. To z kolei przyczyni się do utrwalenia i przyspieszenia **wzrostu gospodarczego i konwergencji społecznej**.

Zwiększenie skuteczności procesu akcesyjnego będzie zależeć w dużej mierze od **komunikacji strategicznej**. Konieczne jest podnoszenie świadomości w regionie na temat możliwości, jakie niosą ze sobą bliższa integracja i reformy, a także zwalczanie szkodliwych wpływów państw trzecich. Wymaga to również bardziej wiarygodnych wysiłków ze strony samych krajów dążących do akcesji. Publiczne zaangażowanie polityczne władz tych krajów w realizację strategicznego celu, jakim jest przystąpienie do UE, zostanie dokładnie ocenione w sprawozdaniach rocznych.

To strategiczne podejście będzie w związku z tym centralnym elementem **dalekosiężnego programu**. Program ten posłuży za wsparcie procesu przekształcenia gospodarek państw regionu Bałkanów Zachodnich w sprawnie funkcjonujące gospodarki rynkowe zdolne do pełnego włączenia się w jednolity rynek UE, tworzenia miejsc pracy i możliwości dla przedsiębiorców, poprawy klimatu biznesowego i inwestycyjnego, promowania praworządności i powstrzymania obserwowanego w regionie tzw. drenażu mózgow. Reformy są niezbędne, aby pobudzić rozwój gospodarczy krajów bałkańskich i osadzić ich gospodarkę w realiach rynków UE poprzez przyspieszenie niezbędnej konwergencji z UE. Komisja rozważy w szczególności, jak przyspieszyć inwestycje, integrację społeczno-gospodarczą, zapewnić poprawę w zakresie praworządności, zwiększyć dostęp do jednolitego rynku UE, poprawić konektywność, a także wykorzystać możliwości oferowane przez zieloną gospodarkę. Komisja przedstawi komunikat odnoszący się do tych kwestii przed szczytem w Zagrzebiu zaplanowanym na maj 2020 r.

II) Ożywienie procesu akcesyjnego

a) Większa wiarygodność

Aby proces akcesyjny odzyskał wiarygodność po obu stronach i aby można było w pełni wykorzystać jego potencjał, musi on opierać się na solidnym **przekonaniu, wzajemnym zaufaniu i jasnych zobowiązaniach po obu stronach**.

Oznacza to, że przywódcy krajów Bałkanów Zachodnich muszą w sposób bardziej wiarygodny wywiązywać się z podjętego zobowiązania do wdrożenia niezbędnych zasadniczych reform, czy to w zakresie praworządności, walki z korupcją, gospodarki czy też zapewnienia właściwego funkcjonowania instytucji demokratycznych i administracji publicznej lub dostosowania polityki zagranicznej. Państwa członkowskie i obywatele UE mają uzasadnione obawy, należy ich zatem utwierdzić co do istnienia w tych krajach jednoznacznej woli politycznej, popartej strukturalnymi, konkretnymi reformami. Przywódcy krajów Bałkanów Zachodnich muszą wykazać się dalszym zaangażowaniem na rzecz wzmocnienia współpracy regionalnej i dobrych stosunków sąsiedzkich w celu zapewnienia stabilności i dobrobytu swoim obywatelom, utwierdzając jednocześnie UE w przekonaniu, że region jest gotowy zmierzyć się ze spuścizną przeszłości.

Oznacza to również, że **Unia Europejska nadaje bieg swojemu niezachwianemu zaangażowaniu w proces, który opiera się na konkretnych osiągnięciach**. Z chwilą gdy kraje partnerskie spełnią obiektywne kryteria i ustalone obiektywne warunki, państwa członkowskie powinny zdecydować o przejściu do kolejnego etapu procesu. Wszystkie strony w procesie akcesyjnym muszą wystrzegać się nieuczciwego wykorzystywania nierozstrzygniętych kwestii. W tym samym duchu, państwa członkowskie i instytucje muszą przyjąć w regionie jednolite stanowisko, wysyłając jasne sygnały wsparcia i zachęty oraz wyraźnie i otwarcie wskazywać niedociągnięcia w momencie ich wystąpienia.

Należy wzmocnić wiarygodność, **zwiększając nacisk na reformy w kwestiach zasadniczych**, niezbędne do poczynienia postępów na drodze do przystąpienia do UE. Takie reformy zyskają jeszcze większe znaczenie w negocjacjach akcesyjnych. **Negocjacje na temat reform w kwestiach zasadniczych rozpoczną się jako pierwsze i zakończą jako ostatnie**, a postępy w tej dziedzinie będą wyznaczać ogólne tempo negocjacji. Negocjacje dotyczące reform w kwestiach zasadniczych opierać się będą na następujących założeniach:

- Kryterium otwierającym będzie **plan działania dotyczący rozdziałów dotyczących praworządności**, równoważny z poprzednimi planami działania. Kryteria pośrednie będą nadal ustalane. Żaden inny rozdział nie zostanie tymczasowo dopóki te kryteria nie zostaną spełnione.
- **Plan działania dotyczący funkcjonowania instytucji demokratycznych** i reformy administracji publicznej.
- **Silniejsze powiązanie z programem reform gospodarczych**, co pozwoli wesprzeć zainteresowane kraje w spełnianiu kryteriów gospodarczych.

Komisja będzie również dalej wzmocniać środki w zakresie praworządności i rozwoju instytucjonalnego. Osiągnięcie wyników w ramach wspomnianych reform będzie warunkiem głębszej integracji sektorowej i ogólnych postępów. Ponadto do głównego nurtu włączone zostaną działania antykorupcyjne, poprzez wyraźne zaakcentowanie tej kwestii w odpowiednich rozdziałach. Nadal udzielane będzie wsparcie na rzecz współpracy regionalnej. Należy podjąć wszelkie niezbędne wysiłki w celu rozstrzygnięcia dwustronnych sporów i położyć szczególny nacisk na wspierany przez UE dialog między Belgradem a Prisztiną, który powinien zakończyć się zawarciem kompleksowego, prawnie wiążącego porozumienia o normalizacji.

b) Silniejsze sterowanie polityczne

Przystąpienie do Unii Europejskiej jest procesem wymagającym i wspierającym reformy w kwestiach zasadniczych oraz zmiany polityczne i gospodarcze w krajach aspirujących do członkostwa w UE i mogących wykazać się zdolnością do przyjęcia na siebie wspólnych zobowiązań jako państwo członkowskie UE. Nie jest to proces, który zachodzi automatycznie; musi on odzwierciedlać podjętą przez te kraje **aktywną decyzję społeczną**, aby osiągnąć i przestrzegać najwyższych europejskich norm i wartości. Podobnie zobowiązanie państw członkowskich do budowania wspólnej przyszłości z państwami regionu Bałkanów Zachodnich jako pełnoprawnymi członkami Unii jest znaczącym z politycznego punktu widzenia, a nie tylko technicznym przedsięwzięciem.

Oznacza to, że obie strony powinny **wykazać się większym przywództwem** i publicznie demonstrować swoje zaangażowanie, podejmując bardziej bezpośrednie działania w kwestiach budzących niepokój. Ze względu na te wyzwania **centralnym i przewodnim elementem procesu musi stać się jego polityczny charakter**, należy także zapewnić silniejsze sterowanie i zaangażowanie państw członkowskich na wysokim szczeblu.

Powinno to obejmować tworzenie nowych możliwości **dialogu politycznego i strategicznego na wysokim szczeblu** z tymi krajami, **poprzez regularne szczyty UE-Balkany Zachodnie oraz intensyfikację kontaktów na szczeblu ministerialnym**, zwłaszcza w obszarach, w których dostosowanie przebiega sprawnie, a kluczowe kryteria są spełniane. Rezultatem takiego zwiększonego zaangażowania mogłoby być udział krajów Bałkanów Zachodnich w najważniejszych posiedzeniach Unii Europejskiej, na których omawiane są istotne dla nich kwestie, w charakterze **obserwatorów**.

Ważne będzie zadbanie o to, by **wszystkie organy wywodzące się z układów o stabilizacji i stowarzyszeniu koncentrowały się w znacznie większym stopniu na kluczowych kwestiach politycznych i reformach** oraz umożliwienie rzeczywistego dialogu politycznego. Silniejsze polityczne sterowanie procesem negocjacji akcesyjnych powinny zapewnić konferencje międzyrządowe.

Państwa członkowskie zostaną poproszone o bardziej systematyczne wnoszenie wkładu w proces akcesyjny, w tym poprzez monitorowanie na miejscu z pomocą swoich ekspertów, wnoszenie bezpośrednich wkładów do sprawozdań rocznych i dzielenie się fachową wiedzą w poszczególnych sektorach. Państwa członkowskie będą również miały możliwość regularnego przeglądu i monitorowania ogólnych postępów.

Komisja będzie nadal podsumowywać ogólne postępy w negocjacjach. **W swoim corocznym pakiecie „rozszerzenie” zaproponuje działania przewidziane** na kolejny rok oraz szczegóły

dotyczące reform, które zostaną przedłożone państwom członkowskim do zatwierdzenia. **Znajdą się w tym także propozycje środków naprawczych.**

Konferencje międzyrządowe dotyczące poszczególnych krajów, powinny odbywać się po opublikowaniu przez Komisję rocznego pakietu sprawozdań dla każdego kraju. Powinny one stanowić platformę do dialogu politycznego na temat reform, podsumowania ogólnego procesu przystąpienia oraz określenia planów na nadchodzący rok, w tym otwarcia i zamknięcia rozdziałów/grup rozdziałów i ewentualnych środków naprawczych. **Aby zagwarantować skuteczny dialog polityczny**, wszystkie strony powinny zapewnić swoich przedstawicieli w konferencjach międzyrządowych **na odpowiednim szczeblu.**

Ważnym i uzupełniającym elementem politycznego dialogu w sprawie reform będą **Rady Stabilizacji i Stowarzyszenia**. Wspólnie z Komitetami i Podkomitetami Stabilizacji i Stowarzyszenia pozwolą one na **lepsze monitorowanie postępów oraz podejmowanie kwestii związanych z szybszą integracją** w ramach poszczególnych klastrów (zob. poniżej).

W kluczowych momentach procesu przystąpienia poszczególnych partnerów powinna mieć miejsce dogłębniejsza ocena polityczna, na przykład po spełnieniu kryteriów pośrednich dotyczących reform zasadniczych, w sytuacji gdy Rada podejmie decyzję o spełnieniu warunków otwarcia danego klastra oraz w chwili, gdy ogólne negocjacje są, z technicznego punktu widzenia, gotowe do zamknięcia.

c) Proces bardziej dynamiczny

W celu zwiększenia dynamiki procesu negocjacyjnego oraz umocnienia wzajemnej inspiracji, jeżeli chodzi o starania wykraczające poza poszczególne rozdziały, **rozdziały negocjacyjne zostaną pogrupowane według klastrów tematycznych**. Klastry są określone według szeroko ujętych tematów, takich jak dobre zarządzanie, rynek wewnętrzny, konkurencyjność gospodarcza i łączność.

Pogrupowanie rozdziałów w klastry pozwoli **w większym stopniu skupić się w dialogu politycznym na kluczowych sektorach** i udoskonalić ramy dla zaangażowania politycznego na wyższym szczeblu. Dzięki temu możliwe będzie określenie **najważniejszych i najpilniejszych reform w podziale na sektory**. W ten sposób ogólny proces reform będzie przebiegał sprawniej, zwiększając intensywność realizowania reform sektorowych w interesie obywateli i przedsiębiorstw.

Negocjacje poszczególnych klastrów będą otwierane w całości – po wypełnieniu kryteriów otwarcia – nie zaś w podziale na poszczególne rozdziały. Przeprowadzany będzie przegląd poszczególnych klastrów, a następnie UE i państwo kandydujące uzgadniać będą priorytety przyspieszonej integracji i kluczowe reformy. Po dostatecznym zrealizowaniu takich priorytetów dany klastro (obejmujący wszystkie powiązane rozdziały) będzie otwierany bez dalszych uwarunkowań; dla każdego z rozdziałów będą następnie ustalane kryteria zamknięcia. Jeżeli ważne reformy zostały wdrożone przed otwarciem, należy ograniczyć ramy czasowe między otwarciem klastra a zamknięciem poszczególnych rozdziałów, w miarę możliwości do jednego roku, w zależności od postępów w obszarze reform. Należy skupić się na pozostałych środkach, niezbędnych dla zapewnienia pełnego dostosowania.

Klastry będą dostosowywane z podkomitetami układu o stabilizacji i stowarzyszeniu, co pozwoli na monitorowanie postępów w obrębie klastra oraz podejmowanie w ramach struktur układu o stabilizacji i stowarzyszeniu konkretnych działań dotyczących przyspieszonego dostosowania. Dzięki temu możliwe będą ukierunkowane dialogi i określenie **możliwości przyspieszonego dostosowania** i integracji we wszystkich obszarach polityki UE, z korzyścią dla Unii Europejskiej i krajów kandydujących.

Mając na celu zwiększenie dynamiki **negocjacji z Serbią i Czarnogorą**, można zorganizować prace nad rozdziałami według, przy jednoczesnym zachowaniu istniejących ram negocjacyjnych i po uzyskaniu zgody tych krajów. Pozwoli to w większym stopniu skupić polityczną uwagę na kluczowych sektorach i wygenerować w tych państwach polityczną dynamikę wokół kluczowych kwestii dostosowania. Powstanie możliwość zaangażowania się w działania mające na celu zidentyfikowanie obszarów zainteresowania w kontekście przyspieszonego dostosowania i integracji

poszczególnych sektorów, uzgodnione zostaną wspólne harmonogramy, ujęte w strukturach układu o stabilizacji i stowarzyszeniu.

d) Przewidywalność, pozytywna i negatywna warunkowość

Zarówno państwa członkowskie, jak i państwa regionu Bałkanów Zachodnich w zdecydowany sposób apelują o wprowadzenie procesu, który byłby bardziej przewidywalny i który zapewniłby **większą jasność odnośnie do oczekiwań Unii** wobec państw kandydujących – na poszczególnych etapach procesu, a także jakie są **pozytywne i negatywne konsekwencje** postępów lub ich braku.

Komisja wykorzysta **pakiet „rozszerzenie” na potrzeby sprawdzenia** zgodności kandydatów z unijnym dorobkiem prawnym i **udzieli jaśniejszych wskazówek** dotyczących konkretnych priorytetów w zakresie reform i kryteriów dostosowania, a także oczekiwań co do kolejnych etapów procesu. Silniejsze sterowanie polityczne i zmiana kierunku działania konferencji międzyrządowych zwiększą przewidywalność, umożliwiając precyzyjniejsze planowanie na kolejny rok. Tym samym podmioty polityczne w państwach członkowskich będą dysponować jaśniejszymi informacjami na temat tego, co należy zrobić, aby osiągnąć postępy. Chodzi tu między innymi o wskazówki, które klastry lub rozdziały mogą zostać ewentualnie otwarte lub zamknięte oraz, w stosownych przypadkach, jakie warunki musiałyby zostać spełnione, aby było to możliwe.

Warunkowość jest kluczowym elementem procesu przystąpienia opartego na osiągnięciach. Jednak aby powyższe było możliwe, od samego początku należy określić **wyraźne uwarunkowania**. Ważne jest, aby kraje kandydujące wiedziały, jakie są kryteria, według których oceniane będą ich osiągnięcia, oraz aby państwa członkowskie miały jasne informacje na temat tego, czego dokładnie wymaga się od krajów kandydujących. **Komisja będzie lepiej definiować warunki określone dla kandydatów**, którzy pragną poczynić postępy, zwłaszcza za pośrednictwem swoich sprawozdań rocznych. Warunki te muszą być obiektywne, precyzyjne, szczegółowe, dokładne i możliwe do zweryfikowania. Komisja wykorzysta również, w razie potrzeby, wskaźniki pochodzące od stron trzecich, aby udostępnić państwom członkowskim możliwie szeroką podstawę podejmowania decyzji.

Dbając o **wyraźne i wymierne zachęty będące przedmiotem bezpośredniego zainteresowania obywateli, UE może uruchomić prawdziwą wolę polityczną** oraz przyczynić się do nagrodzenia wyników wypływających z wymagających reform oraz z procesu politycznej, gospodarczej i społecznej przemiany. **Jeżeli poszczególne państwa czynią dostateczne postępy, jeżeli chodzi o uzgodnione w toku negocjacji priorytety reform, powinno to spowodować:**

- Bliższą integrację tych państw z Unią Europejską, pracę na rzecz przyspieszonej integracji oraz stopniowe wprowadzanie poszczególnych polityk UE oraz programów UE i zbliżanie do rynku UE, przy zachowaniu równych reguł gry.
- Zwiększenie środków finansowych i inwestycji – w tym za pośrednictwem wsparcia z Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej opartego na osiągnięciach i ukierunkowanego na reformy, a także zacieśnienia współpracy z międzynarodowymi instytucjami finansowymi celem wywołania efektu dźwigni.

Środki te powinny pomóc, za pośrednictwem unijnych funduszy, w stworzeniu silnej europejskiej preferencji, zgodnej z zasadami WTO, oraz silnej gospodarki lokalnej.

Należy zachęcać do postępów w zakresie reform i nagradzać je w wymierny sposób; istnieje również konieczność wprowadzenia **bardziej decydujących działań w sposób proporcjonalny sankcjonujących każdą poważną lub przedłużającą się stagnację lub nawet pogorszenie sytuacji**, jeżeli chodzi o realizację reform i dopełnianie wymogów procesu akcesyjnego.

Takie decyzje o wstrzymaniu lub wręcz odwróceniu procesu powinny być przekazywane za pośrednictwem **rocznej oceny Komisji** zawartej w pakiecie „rozszerzenie”, określającej ogólną sytuację w negocjacjach akcesyjnych oraz zakres, w jakim wdrażane są reformy zasadnicze, zwłaszcza w zakresie rządów prawa. Państwa członkowskie będą mogły nadal uczestniczyć aktywnie w tym procesie, sygnalizując Komisji każdy przypadek stagnację lub poważnego pogorszenia sytuacji

w procesie reform.

W poważnych przypadkach Komisja może w dowolnym momencie, z urzędu lub na odpowiednio uzasadniony wniosek państwa członkowskiego, przedstawić wniosek celem zapewnienia szybkiej reakcji na zaistniałą sytuację z pomocą – jeżeli jest to konieczne – uproszczonych procedur, w tym głosowania odwróconą kwalifikowaną większością głosów.

UE może rozwiązać potencjalne problemy na kilka sposobów:

- Państwa członkowskie mogą zdecydować o wstrzymaniu negocjacji w określonych obszarach lub, w najpoważniejszych przypadkach, o ich całkowitym zawieszeniu. Jeżeli poszczególne kwestie musiałyby zostać poddane ponownej ocenie, określone rozdziały, które już zamknięto, można by ponownie otwierać lub aktualizować.
- Można by zmniejszyć zakres i intensywność finansowania UE, z wyjątkiem wsparcia udzielanego społeczeństwu obywatelskiemu.
- Można by wstrzymać lub wycofać korzyści płynące z bliższej integracji, np. dostęp do unijnych programów, jednostronnych koncesji na dostęp do rynku.

Za sprawą **większej przejrzystości** zwiększy się również przewidywalność i warunkowość. Aby zapewnić zrównoważony wymiar reform i ułatwić monitorowanie ich wdrażania, wszystkie kluczowe reformy we wspomnianych krajach powinny być przeprowadzane w sposób w pełni przejrzysty i sprzyjający włączeniu społecznemu, przy udziale kluczowych zainteresowanych stron. Unia Europejska powinna ze swojej strony dążyć do zwiększenia przejrzystości tego procesu, w szerszym zakresie publikując kluczowe dokumenty.

Komisja będzie również kontynuować swoją działalność w zakresie komunikacji i informacji, w tym w państwach członkowskich UE. Państwa członkowskie mają obowiązek informować swoich obywateli i przekazywać im fakty na temat strategicznych możliwości i wyzwań związanych z tym procesem.

Tabela przedstawiająca propozycję pogrupowania rozdziałów w klastrach znajduje się w załączniku. Rozdział 34 „Instytucje” i rozdział 35 „Pozostałe kwestie” będą rozpatrywane oddzielnie.

Załącznik techniczny: pogrupowanie rozdziałów negocjacyjnych w klastry

1. Kwestie podstawowe	23 – Wymiar sprawiedliwości i prawa podstawowe 24 – Sprawiedliwość, wolność i bezpieczeństwo Kryteria gospodarcze Funkcjonowanie instytucji demokratycznych Reforma administracji publicznej 5 – Zamówienia publiczne 18 – Statystyka 32 – Kontrola finansowa
2. Rynek wewnętrzny	1 – Swobodny przepływ towarów 2 – Swobodny przepływ pracowników 3 – Prawo przedsiębiorczości i swoboda świadczenia usług 4 – Swobodny przepływ kapitału 6 – Prawo spółek 7 – Prawo własności intelektualnej 8 – Polityka konkurencji 9 – Usługi finansowe 28 – Ochrona konsumentów i ochrona zdrowia
3. Konkurencyjność i wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu	10 – Społeczeństwo informacyjne i media 16 – Opodatkowanie 17 – Polityka gospodarcza i pieniężna 19 – Polityka społeczna i zatrudnienie 20 – Polityka w zakresie przedsiębiorstw i przemysłu 25 – Nauka i badania naukowe 26 – Edukacja i kultura 29 – Unia celna
4. Zielona agenda i zrównoważona łączność	14 – Polityka transportowa 15 – Energia 21 – Sieci transeuropejskie 27 – Środowisko i zmiana klimatu
5. Zasoby, rolnictwo i spójność	11 – Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich 12 – Bezpieczeństwo żywności, polityka weterynaryjna i fitosanitarna 13 – Rybołówstwo 22 – Polityka regionalna i koordynacja instrumentów strukturalnych 33 – Przepisy finansowe i budżetowe
6. Stosunki zewnętrzne	30 – Stosunki zewnętrzne 31 – Polityka zagraniczna, bezpieczeństwa i obrony